

آسمان شب ایران در تیرماه ۱۴۰۵ میزبان رویدادهای نجومی گوناگونی است.

پس از گذر انقلاب تابستانی و با شروع کاهش طول روز و ارتفاع خورشید در فلک آسمان در این ماه، شاهد مقارنه‌های متعدد ماه با سیارات درخشان منظومه شمسی و همچنین اجرام عمق آسمان از جمله بهرام (مریخ)، ثریا (خوشه پروین) و سماک اعزل، تیر (عطارد) خواهیم بود.

علاوه بر کل رویداد های موجود، **ماه کامل توت فرنگی** میزبان آسمان خرداد ایران، امواج گوناگونی از افکار و برنامه های نجومی و استقبال شهروندان را به دنبال خواهد داشت.

همچنین کشور های نیمکره شمالی من جمله ایران مهمان بارش شهابی برسائوشی با آغاز رو به اوج از ۲۶ تیر خواهند بود.

در این گزارش، جدول زمانی این رویدادها، ابزارهای پیشنهادی برای رصد و مهم‌ترین پدیده‌های قابل رویت ارائه شده است.

ابزار پیشنهادی	قابلیت رصد با چشم غیر مسلح	زمان (به وقت تهران)	رویداد	تاریخ میلادی	تاریخ خورشیدی
دوربین دوچشمی	قابل رصد	شامگاه	ماه نزدیک خوشه ستاره ای باز کندوی M44	June 22 2026	1 تیر
دوربین دوچشمی ، دیجیتال ، تلسکوپ شکستی (شاخص POV بالا)	فاصله هم نشینی با خورشید کاهنده و رویت با چشم و ابزار به مرور دشوار می گردد.	لحظات قبل از غروب	آغاز و ادامه هم نشینی تیر (عطارد) و برجیس (مشتری) و ستاره Pollux (دومین ستاره درخشان صورت فلکی دوپیکر) و ستاره Procyon (درخشان ترین ستاره صورت فلکی سگ کوچک) و ناهید (زهره)	22 June 2026	1 تیر
بی نیاز به ابزار	قابل رصد	پس از غروب	ماه نزدیک ستاره Regulus (قلب الاسد)	24 June 2026	3 تیر
بی نیاز به ابزار	قابل رصد	پس از غروب	ماه نزدیک ستاره سماک اعزل (Spica) پرنور ترین	26 June 2026	5 تیر

		ستاره صورت فلکی سنبله، یکی از پر جرم ترین صورت فلکی ها)			
7 تیر	28 June 2026	ماه در اوج مداری ، دورترین فاصله از زمین	بامداد	غیر قابل رصد	-
8 تیر	29 June 2026	ماه کامل توت فرنگی	از 03:30	قابل رصد	بی نیاز به ابزار
10 تیر	1 July 2026	ماه نزدیک ستاره قلب اعقرب (Antares ، پر نور ترین ستاره صورت فلکی عقرب	پس از غروب	قابل رصد	بی نیاز به ابزار
14 تیر	5 July 2026	زمین در اوج خورشیدی : دورترین فاصله از خورشید	حدود 21:30	غیر قابل رصد	-
16 تیر	7 July 2026	تربیع آخر ماه	بامداد	قابل رصد	دوربین دوچشمی
20 تیر	11 July 2026	ماه نزدیک خوشه پروین (M45)	از 01:46 تا طلوع آفتاب	قابل رصد	دوربین دوچشمی
23 تیر	14 July 2026	ماه نوی صفر	حدود 13:12	استهلال و رویت هلال: وابسته به توانایی رویت و رصد ناظر	-
23 تیر	14 July 2026	آغاز فعالیت بارش شهابی برساوشی	در طول نبود آفتاب	قابل رصد	از چشم غیر مسلح تا ابزار آنالیز ، دوربین دوچشمی
24 تیر	15 July 2026	ماه در حضيض مداری: کمترین فاصله از زمین	از حدود 16:40	غیر قابل رصد	-
25 تیر	16 July 2026	هلال شامگاهی جوان افزایشده	پس از غروب	قابل رصد	-
27 تیر	18 July 2026	ماه نزدیک ناهید (زهره)	شامگاه	قابل رصد	بی نیاز به ابزار

29 تیر	20 July 2026	ماه نزدیک بهرام (مریخ)	پس از غروب	قابل رصد	بی نیاز به ابزار
30 تیر	21 July 2026	تربیع اول ماه	عصر	قابل رصد	دوربین دوچشمی
31 تیر	22 July 2026	ورود خورشید از صورت فلکی خرچنگ (سرطان) به شیر (اسد) : غیر قابل رویت شدن اجرام عمق آسمان محدوده ستارگان Regulus تا Denebola	نزدیک غروب	قابل رصد	دوربین دوچشمی

توضیحات تکمیلی:

✓ مقارنه (Conjunction)
 ✓ وقتی از زمین نگاه می‌کنیم، دو جرم آسمانی (مثل ماه و یک سیاره) در آسمان به هم نزدیک می‌شوند و کنار هم دیده می‌شوند. این نزدیکی فقط ظاهری است و در واقعیت آن دو جرم میلیون‌ها کیلومتر از هم فاصله دارند. مانند این که دو هواپیما در آسمان از دید ما نزدیک به نظر برسند اما ارتفاعشان متفاوت باشد.

✓ تربیع (Quadrature)
 ✓ وضعیتی که ماه یا یک سیاره بیرونی، زاویه ۹۰ درجه با خورشید (از دید زمین) داشته باشد. در این حالت ماه به صورت «نصفه» (چهارک) دیده می‌شود.

تربیع اول: ماه در آسمان عصر دیده می‌شود (نیمه روشن به سمت غرب)

تربیع آخر: ماه در آسمان صبح دیده می‌شود (نیمه روشن به سمت شرق).

✓ به همراه بازه شروع ورود ماه به هلال کامل در 8 و 9 تیر، ماه وارد آخرین فاز و هلال کامل (بدر) در ماه June می‌شود.

✓ این فاز کامل ماه به مانند باقی فاز های عادی کامل ماه در سال خواهد بود؛ به دلیل حد فاصل و مسافت ماه از زمین که به مانند حالت عادی است.

✓ ممکن است حالت و ماهیت بعضی از فاز های کامل ماه در سال با حالات عادی با توجه به فاصله ماه از زمین متفاوت باشد؛ که برای این ماه های کامل اسامی خاصی در نظر گرفته می شوند:

ماه توت فرنگی تیر 1405:

ماه کامل توت فرنگی (Strawberry Moon) یک نام سنتی برای ماه کامل خرداد یا ژوئن است و به معنای صورتی یا قرمز بودن ماه نیست.

این نام را برخی اقوام بومی آمریکای شمالی به این ماه کامل داده بودند، زیرا زمان رسیدن و برداشت توت فرنگی های وحشی با وقوع آن همزمان می شد. بنابراین، این نام بیشتر ریشه فرهنگی و تقویمی دارد تا نجومی و فیزیکی.

آیا واقعاً ماه به رنگ توت فرنگی در می آید؟

خیر. ماه کامل توت فرنگی از نظر فیزیکی تفاوتی با سایر ماه های کامل ندارد و معمولاً رنگ آن تغییر خاصی نمی کند.

چرا گاهی سرخ یا نارنجی دیده می شود؟

هنگامی که ماه در نزدیکی افق قرار دارد، نور آن مسیر طولانی تری را در جو زمین طی می کند و پراکندگی نور باعث می شود ماه متمایل به زرد، نارنجی یا قرمز به نظر برسد. این پدیده می تواند در هر ماه کاملی رخ دهد و مخصوص «ماه توت فرنگی» نیست.

نتیجه:

یک نام واقعی و پذیرفته شده در فرهنگ و تقویم های نجومی است.

به معنای صورتی یا توت فرنگی رنگ شدن ماه نیست.

ریشه آن به فصل برداشت توت‌فرنگی بازمی‌گردد.

هیچ ویژگی فیزیکی یا اثر ویژه‌ای نسبت به سایر ماه‌های کامل ندارد.

بنابراین، «ماه کامل توت‌فرنگی» یک نام سنتی و فرهنگی است، نه یک پدیده نجومی متفاوت.

تابستان همیشه فصل محبوب نجوم دوستان و سر به هواها، از آسمان تاریک و تمیز تابستانی تا سوژه‌ها و موضع گیری اجرام فراوان عمق آسمان به هنگام تابستان برای طول و عرض جغرافیایی ایران بوده و پذیرای بی‌چون و چرای کسانی است که با اشتیاقی به وسعت کیهان چشم به سپهر می‌سپارند.

ایلیا گلابی

عضو رصدخانه فیزیک دانشگاه اصفهان

سردبیر نجوم شهروندی مرکز نجوم ادیب اصفهان

ایمنا